

Rethymno

Rethimno (gr. Ρέθυμνο) szczyci się swoim wenecko-tureckim dziedzictwem i nieustannie konkuruje z Chanią o palmę pierwszeństwa w sercach turystów. Korzenie miasta sięgają schyłku czasów minojskich (1350-1250 rok p.n.e.), jednak po upadku tej cywilizacji Rethimno pozostawało raczej małą, niezbyt istotną osadą na mapie wyspy. Najwcześniejsze udokumentowane dowody na obecność ludzi w tym miejscu to trzy amfory, puchar na wysokiej nóżce i krater (rodzaj naczynia) znalezione na wzgórzu Paleokastro. Wielu badaczy sugeruje że dzisiejsze miasto wywodzi się z antycznego Rithimna, istniejącego już w V wieku p.n.e. Miasto to rozciągało się na tym samym terenie, a jego patronami byli Apollo i Atena, których wizerunki odnaleziono na ówczesnych złotych i srebrnych monetach. Jego rozkwit przypadł na przełom IV i III wieku przed naszą erą.

W czasach rzymskich, arabskich i bizantyjskich miasto ponownie odeszło w cień. Brakuje jakichkolwiek wzmianek o Rithimnie – dopiero w tzw. drugim okresie bizantyjskim (961-1204 rok n.e.) pojawia się krótka informacja o istniejącej w tym miejscu osadzie pod nazwą Castell Vecchio. Choć dziś trudno w to uwierzyć, zamieszkała było wówczas przez zaledwie kilkanaście rodzin rybackich. Po czwartej krucjacie (1204 rok) Kreta została przekazana Bonifacemu z Momferatikos, który niemal natychmiast sprzedał ją Wenecjanom. Za ich panowania nastąpił kolejny, milowy krok w rozwoju Rethimna. Wenecjanie szybko zauważyli strategiczne położenie miasta – mniej więcej w połowie drogi pomiędzy [Chanią](#) a [Heraklionem](#). Tak dogodna lokalizacja, wpisująca się w gospodarczy plan nowego właściciela wyspy, oparty przede wszystkim na handlu morskim zdecydowała – miasto należy rozbudować!

Na wzgórzu Paleokastro w miejscu antycznej osady zbudowano koszary dla garnizonu wojskowego, który przyciągnął Kreteńczyków od osiedlania się wokół niego. Na początku XIV wieku Rethimno zyskało rozbudowane fortyfikacje, które nie przetrwały jednak starcia z piratami Barbarossy, którzy nieco ponad sto lat później splądrowali miasto. Wenecjanie ukształtowali przestrzeń miejską na swój charakterystyczny sposób. Zbudowali port, wznieśli budynki użyteczności publicznej, m.in: loggię czy fontannę [Rimondi](#), postawili klasztory i kościoły. Również miejscowa arystokracja, nie chcąc odstawać od zmieniającego się miasta, zaczęła stawiać prywatne rezydencje. Część z nich (w lepszym lub gorszym stanie) zachowała się do dziś (choć nie są one udostępniane turystom). Największe skupienie renesansowych fasad i portali zdobionych kolumnami, pilastrami i herbami znajduje się wzdłuż ulic: Arkadiou, i Vernardou. Wenecjanie nigdy jednak nie pokochali Rethimna – dla nich wciąż ważniejsza była [Chania](#) i z tego powodu głównymi mieszkańcami miasta były zamożne greckie rodziny.

W 1572 roku Wenecjanie zdecydowali o budowie potężnej fortecy, mającej w założeniu objąć domy wszystkich mieszkańców miasta. To z tego powodu twierdza w Rethimno jest największą, jaką kiedykolwiek Wenecjanie wzniesli nie tylko na Krecie, ale w całym, podległym ich państwie. Mimo rozmachu, twierdza nie powstrzymała wojsk tureckich, którzy w połowie XVII wieku najechali miasto. Po kilkudziesięciu dniach oblężenia padła, a Rethimno zyskało kolejnego właściciela. Turcy szybko zaczęli zmieniać charakter miasta – kościoły zniszczono lub przekształcono w meczety, a w ich pobliżu wznoszono łaźnie i minarety. Do renesansowych rezydencji dobudowywano charakterystyczne, drewniane balkony. Zaniechano także wykorzystywania miejscowego portu, co szybko doprowadziło do jego zamulenia a w konsekwencji zastoju gospodarczego całego miasta. Kreteńczycy zaczęli opuszczać miasto nie tylko wskutek regresu gospodarczego – Osmanowie zmuszali ich do niewolniczej pracy i nakładali

Kolejny etap w historii miasta to rewolucja z 1821 roku, a dokładnie masakra ludności cywilnej w klasztorze Arkadi a później w jaskini Melidoni (gr. Σπήλαιο Μελιδονίου). W 1897 roku Kreta odzyskuje autonomię, jednak zdaniem niektórych nie jest jeszcze gotowa na Unię z Grecją. Dlatego wielkie europejskie mocarstwa zdecydowały się przejąć nad wyspą kontrolę. I tutaj pojawia się krótki wątek polski – Rethimno w udziale przypadło wojskom rosyjskim, z niewielką domieszką służących w niej żołnierzy polskich (ok 200 – 300 osób). Rosjanie ostatecznie opuścili Kretę w 1907 roku. Historia najnowsza, to przede wszystkim przybycie i osiedlenie się w Rethimnie tysiocy greckich uchodźców z Azji Mniejszej, przypadające na lata 1922-1925. Miasto nie tylko przyjęło ponad 6000 uciekinierów, ale przede wszystkim sprawnie i harmonijnie wchłonęło ich w tkankę miejską. Obecnie jedna trzecia spośród wszystkich mieszkańców miasta ma korzenie wywodzące się z Azji

To ważny ośrodek akademicki – znajdują się tu wydziały: Filologiczny, Nauk o Wychowaniu oraz Nauk Społecznych i Politycznych Uniwersytetu Kreteńskiego, na których studiuje łącznie prawie 11 000 studentów. Ale z gospodarczego punktu widzenia Rethimno to przede wszystkim turystyczna perła na mapie wyspy, przyciągająca turystów wspaniałymi zabytkami, pięknymi plażami i bogatą ofertą muzealną.

- Retimno to miasto położone na północnym wybrzeżu Kreta, pomiędzy **Morzem Egejskim** a **górami Psiloritis**. Leży w połowie drogi pomiędzy **Heraklionem** a **Chanią** i jest trzecim co do wielkości miastem na wyspie. Dzięki temu, że miasto jest usytuowane na **równinie**, którą otaczają wzgórza, możesz cieszyć się malowniczymi widokami (w przeszłości strategiczne położenie pomagało bronić miasto).

Historia miasta sięga czasów kultury minojskiej i czyni Rethymno jednym z najstarszych greckich miast (3000 lat p.n.e.). Spacerując jego uliczkami, z łatwością dostrzec można wpływy Wenecjan, a także pozostałości po okupacji osmańskiej. Choć miasto zachowało elementy odziedziczone przez historię, dziś hipnotyzuje spacerowiczów cechami współczesnego miasta. Rethymno łączy w sobie wygodę dużego ośrodka miejskiego i przepięknej starówki, w której uliczkach czas się zatrzymał.

Stare Miasto to przede wszystkim sieć weneckich uliczek z okresu XII-XVII wieku, jedna z najlepiej zachowanych, zabytkowych części miasta. Spacerując pośród urokliwych zakamarków, można poczuć się, jak w kapsule czasu. Jednym z najlepszych sposobów na zwiedzanie jest przejście przez Porta Guora (Wielką Bramę), kamienną bramę z 1560 roku. Choć sama brama nie należy do szczególnie imponujących, to prowadzi do krętych, brukowanych uliczek i starych kamiennych domów porośniętych winoroślą i bugenwillą. Tą najstłynniejszą jest Fontanna Rimondi, która swoją nazwę wzięła od weneckiego gubernatora i pochodzi z 1626 roku. **Woda źródłana z góry Vrysinas wypływa z trzech lwich głów wyrzeźbionych w ścianie.**

Wenecka brama Megali Porta zwana także bramą Goura w Rethymno. Stan obecny to jedynie namiastka dawnej, centralnej bramy miasta. Do naszych czasów z bramy tej zachował się tylko otwór wejściowy, szeroki na nieco ponad 2,5 metra oraz niewielka część przyległego muru. Budowla ta nie stanowi jakiegóż oszałamiającej atrakcji i pewnie spora część turystów przechodzących ulicą Ethnikis Antistaseos nawet nie zdaje sobie sprawy, że przechodząc pod tym niepozornym kamiennym łukiem przekracza dawne mury miejskie. Megali Porta w dosłownym tłumaczeniu znaczy wielkie drzwi, zaś druga nazwa pochodzi od nazwiska rektora Jocoopo Guoro panującego w latach, gdy była ona budowana.

Fontanna Rimondi

Fontanna, która powstała w 1626 roku, została ufundowana przez ówczesnego weneckiego gubernatora tego miasta, pana Alviso Rimondiego. Jak można się domyślić to właśnie na jego cześć nazwano fontannę. Niektóre źródła podają jednak, że fontanna powstała w miejscu dawnej studni, o której wzmianki pojawiają się już w 1588 roku.

Plac Mikrasiaton. Jego nazwa wiąże się z eksodusem greckiej ludności z Azji Mniejszej, która przybyła do miasta na mocy traktatu z Lozanny i została zakwaterowana właśnie w tym miejscu. Na placu znajduje się zresztą pomnik poświęcony tym wydarzeniom, powstały dzięki staraniom Stowarzyszenia Azji Mniejszej i Stowarzyszenia Ionia. Dziś to popularne (zwłaszcza latem) miejsce spotkań dzieci i młodzieży, czasem odbywają się tu także wydarzenia kulturalne

Meczet Neradje to dawny klasztor katolicki, który został w 1657 roku przekształcony przez Turków osmańskich w meczet. **Imponujący budynek z trzema kopułami i 27-metrowym minaretem jest obecnie symbolem Rethymno widzianym z bardzo daleka.** We wnętrzu mieści się Odeon Rethymno.

Twierdza Fortezza

- Twierdza Fortezza pochodzi z **XVI wieku** i jest jedną z **największych fortec epoki weneckiej w Grecji**. Stoi ona w zachodniej części **regionalnego miasta Rethymno**, na szczycie skalistego cypla **Paleokastro**. Na tym samym wzgórzu znajdował się niegdyś (w czasach starożytnego miasta Rithymno) akropol z sanktuarium poświęconym bogini Artemidzie.
- Twierdza Fortezza ma **kształt gwiazdy**, a na jej obwodzie znajdują się **trzy bramy wjazdowe oraz cztery główne bastiony obronne** (św. Łukasza, św. Eliasza, św. Pawła i św. Mikołaja). Mury twierdzy były budowane już z myślą o wynalezieniu prochu strzelniczego, są więc bardzo mocne, mają plan wielokąta i są lekko nachylone do środka. **Możliwości obronne Fortezzy były jednak bardzo ograniczone** z kilku powodów - problemem było przede wszystkim skaliste podłoże wzgórza, które ograniczało całą konstrukcję i nie pozwalało na wybudowanie fosy wokół twierdzy, a także niewielka wolna przestrzeń wokół twierdzy. Niedostatki konstrukcji ujawniły się podczas okupacji tureckiej, kiedy to twierdza została szybko zajęta (mówi się, że przyczyniła się do tego cholera, która wybuchła w zamku).

- **Natomiast wewnątrz twierdzy było dobrze zaplanowane i opracowane w szczególności.** Znajdował się tam budynek dowodzenia, dormitoria dla żołnierzy, zbrojownia, magazyny amunicji i żywności, zbiorniki do pobierania wody pitnej oraz stajnie. **Uzupełnieniem budynków wojskowych były "budynki cywilne"**, gdyż twierdza była tak duża, że w razie potrzeby miała chronić całą ludność miasta. Były też budynki obywatelskie, kościół i szpital.
- Pierwotny kościół chrześcijański został przekształcony w **meczet Sultan Ibrahim** w czasie panowania tureckiego. W kolejnych latach obok meczetu odbudowano jednak chrześcijański budynek, **współczesny kościół św. Katarzyny.**
- Walki podczas okupacji tureckiej, a następnie niemieckiej zadały twierdzy dotkliwy cios, a **cała konstrukcja została poważnie uszkodzona.** Z tego powodu stosunkowo dobrze zachowały się **jedynie fragmenty murów i pozostałości niektórych budynków**, takich jak zbrojownia, magazyny i dom gubernatora. Pięknie zachował się meczet Ibrahima. Dawna zbrojownia to obecnie duży, dwupiętrowy budynek, którego wewnątrz zdobią wspaniałe łuki i w którym **odbywają się dziś różne imprezy kulturalne i wystawy.** A w teatrze na wolnym powietrzu "Erofili" regularnie odbywają się latem koncerty i przedstawienia.

Loggia wenecka

Loggia wenecka jest jednym z lepiej zachowanych zabytków renesansowej architektury w mieście. Niegdyś odbywały się tu spotkania miejscowej arystokracji – przy obowiązkowym kieliszku wina. Na spotkaniach omawiano bieżące sprawy polityczne i finansowe dotyczące miasta. Poniekąd ten finansowy charakter loggii przetrwał do dziś, bowiem zabytkowe mury mieszczą sklep Ministerstwa Kultury, w którym można kupić repliki najważniejszych muzealnych zabytków, czy książki historyczne.

Loggię zbudowano na podstawie projektu włoskiego inżyniera Michele Sanmichelego (autora m.in. umocnień w Wenecji, Weronie i [Chanii](#)) w latach 1538-1540. Lokalizacja loggii była nieprzypadkowa – północno wschodnia część placu, tuż nad brzegiem morza. W tamtym okresie, na północ od ulicy Arkadiou nie było już żadnych zabudowań (te, które dziś sąsiadują z loggią, pochodzą z czasów tureckich). Z tego powodu nic z nią nie konkurowało, była świetnie widoczna, i razem z fontanną [Rimondiego](#) stanowiła ozdobę placu, rozciągającego się wzdłuż dzisiejszej ulicy K. Palaiologou.

Loggia ma za sobą dość burzliwą historię – przetrwała najazd piratów w 1571 roku, a po zdobyciu miasta przez Turków, została zamieniona w meczet **Hadji Husseina** (turecki zdobywca Retimno).

Meczet Kara Musa Paszy

Znajdujący się przy ulicy Arkadiou, został najprawdopodobniej wzniesiony w latach 80. XVII wieku lub tuż po zdobyciu miasta w 1646 roku, być może przez osmańskiego gubernatora Krety, na miejscu weneckiego klasztoru poświęconego świętej Barbarze. Inna sugerowana data wzniesienia to 1683 rok. Obecnie zachował się w całości w dobrym stanie, z wyjątkiem minaretu, z którego przetrwała jedynie podstawa.

- **Muzeum Archeologiczne w Rethymnonie**
- Kolekcja muzeum zaczęła się kształtować w 1888 roku, z inicjatywy *Greckiego Stowarzyszenia Edukacyjnego* z Rethymno. Do 1990 roku muzeum mieściło się w Loggii. W 1991 roku zostało przeniesione do pięciokątnego budynku, który można zobaczyć przed główną bramą Fortezza.

Ratusz

Klasztor Arkadi — 23 km na południe od miasta malowniczy
klasztor z XVI wieku

Stanowisko archeologiczne Eleftherna oraz tradycyjna, kolorowa wioska góraska Margarites - lokalne rękodzieło, głównie ceramikę

Wąwóz Kourtaliotiko

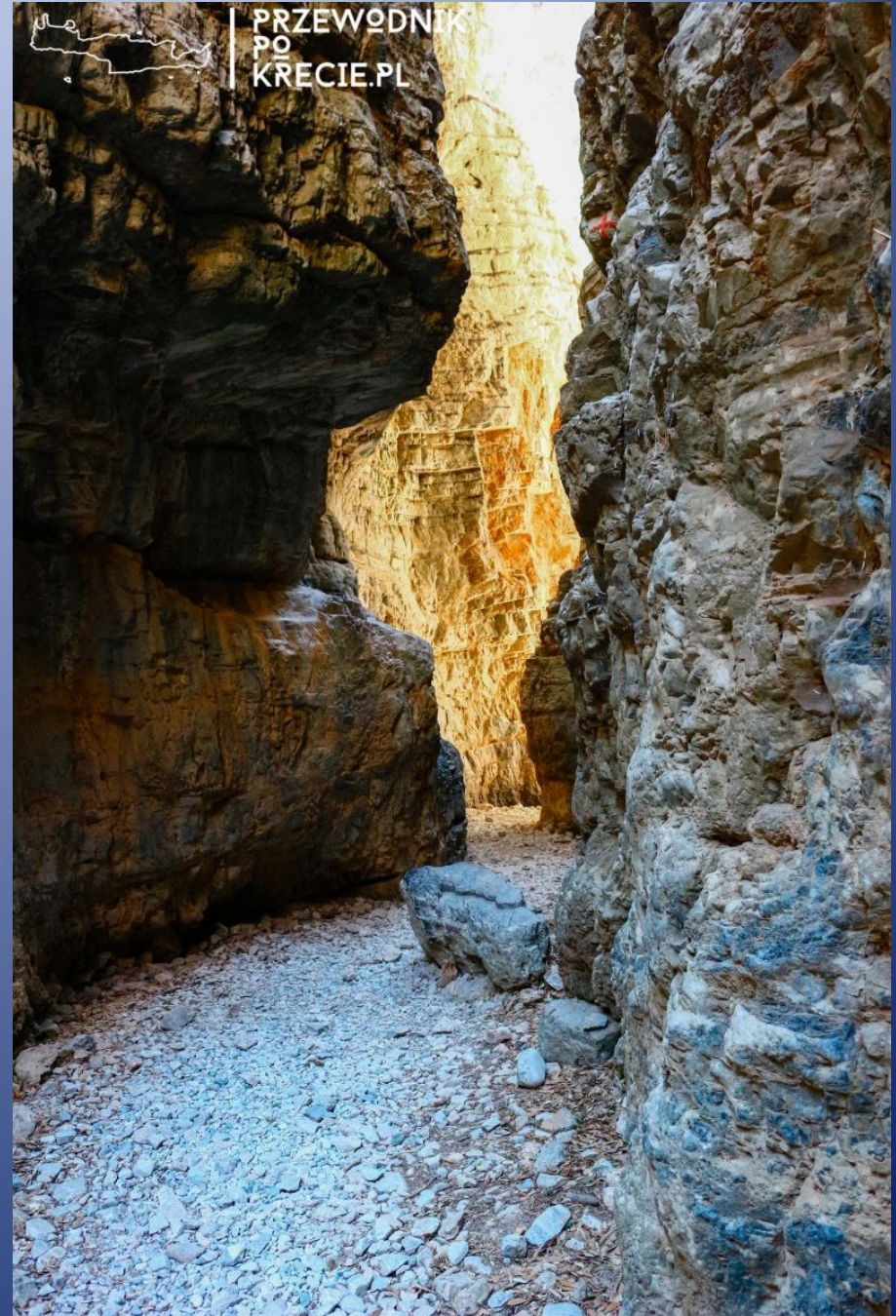

Wąwóz Imbros

Trzeci pod względem popularności wąwóz na Krecie, ustępujący jedynie wąwózom Samaria oraz św. Ireny. Wąwóz Imbros jest węższy i bardziej stromy niż najpopularniejsza Samaria, ale przy okazji krótszy i łatwiejszy do pokonania. Wąwóz Imbros rozpoczyna się na południe od wioski o tej samej nazwie, na wysokości ok. 700 metrów n.p.m; a kończy we wsi Komitades leżącej na równinie rozciągającej się nad Morzem Libijskim. Niegdyś była to jedna z nielicznych, naturalnych dróg prowadzących przez Góry Białe na południowe wybrzeże Krety (czego pozostałości możemy dostrzec i dziś, w postaci tu i ówdzie napotykanym brukowanym fragmentów ścieżki). Trasa wąwozu przebiega wzdłuż europejskiego szlaku turystycznego E4 i ma około 7 kilometrów długości, a jej pokonanie, przy standardowej kondycji fizycznej nie powinno zająć więcej niż 3 godziny.

Elafonisi

- **Plaża Elafonisi**, znana również jako "różowa plaża", znajduje się na południowo-zachodnim wybrzeżu Krety, około 75 km od Chanii. Jest to malownicza plaża, która wyróżnia się swoim unikalnym różowym piaskiem. Dzięki temu zjawisku, Elafonisi jest często uznawana za jedną z najpiękniejszych plaż w Grecji, jak i w całej Europie! Elafonisi to właściwie nazwa nie tylko plaży, ale też niewielkiej **wyspy** przy południowo-zachodnim brzegu Krety. Wyspa ma powierzchnię 1,52 km². Z brzegu Krety do Elafonisi można dojść płytką **laguną**, którą zdobi właśnie różowy piasek!
- Elafonisi jest częścią obszaru chronionego **Natura 2000**. Miejsce to jest domem dla wielu endemicznych roślin oraz zagrożonych gatunków zwierząt, takich jak żółwie morskie *Caretta-Caretta*, które odwiedzają plażę w celu składania jaj. Wędrując po płytkich wodach Elafonisi możesz wyczuć zapach dzikiego oregano, tymianku, jałowców i cedrów

Największą atrakcją Elafonisi jest niewątpliwie **różowy piasek**, który nadaje tej plaży wyjątkowy, bajkowy charakter. Fascynujący fenomen różowego piasku bierze się z drobnych kawałków muszli, koralowców i skorupiaków, które przez setki lat zostały rozdrobnione przez morskie fale. W efekcie drobiny te odbijają światło w taki sposób, że nadają piasku delikatny, różowy odcień. Plaża Elafonisi to nie tylko miejsce wypoczynku, ale także przestrzeń o bogatej historii, związanej z wydarzeniami z czasów greckiej wojny o niepodległość. Wielu mieszkańców Krety łączy kolor piasku z tragiczną historią wyspy. W 1824 roku oddziały tureckie brutalnie wymordowały ponad 600 kobiet i dzieci, które schroniły się na tej niewielkiej wysepce przed Turkami. Podobno kryjówkę Kreteńczyków zdradził osioł szukający swojego właściciela. Według legendy różowy kolor piasku to świadectwo przelanej krwi.

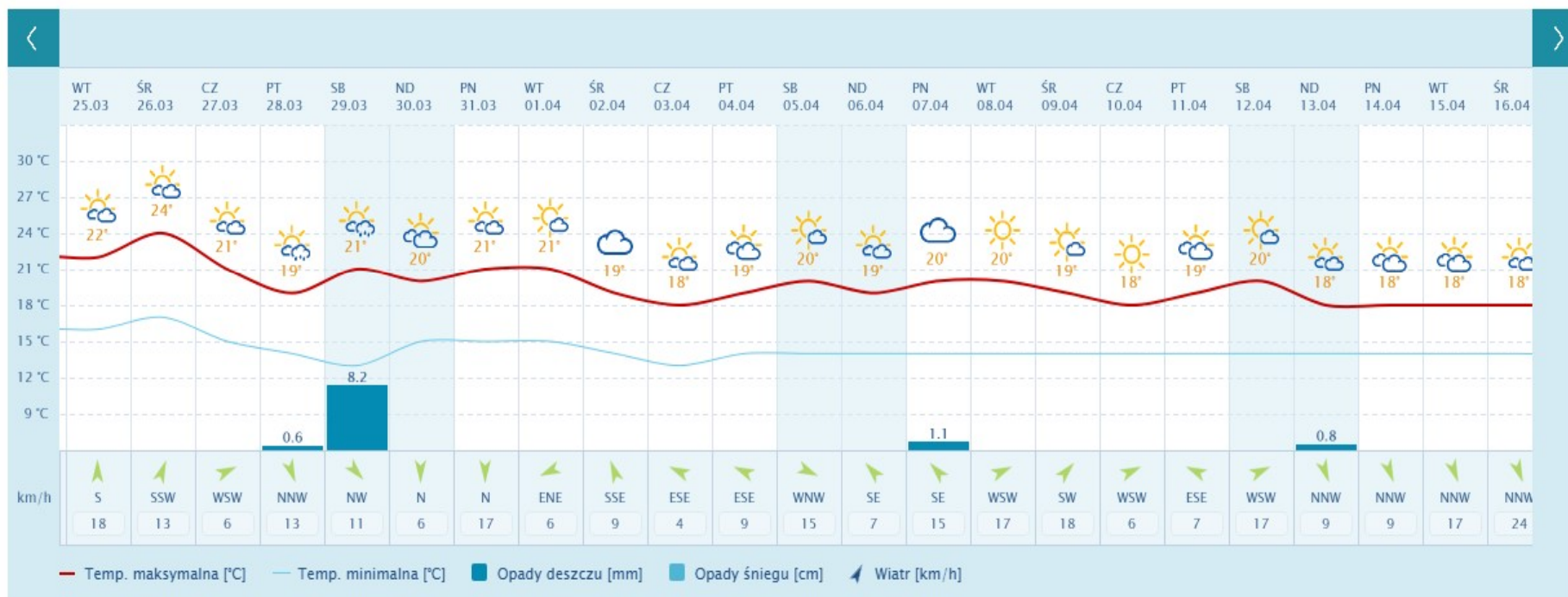

POGODA GODZINA PO GODZINIE

POGODA NA 45 DNI DŁUGOTERMINOWA

POGODA NA WEEKEND

Aktualizacje co 6 godzin. Najbliższa za ok.: 1 godzina 57 minut

„Co babie do pędzla?!”

ARTYSTKI POLSKIE 1850–1950

WYSTAWA
W MUZEUM NARODOWYM
W LUBLINIE

26.04.–5.10.2025

Opracowania poświęcone historii sztuki, a także większość galerii muzealnych prezentuje ustalony od dawna kanon „wielkich artystów”. Wśród polskich twórców XIX i pierwszej połowy XX wieku, kobiety reprezentuje, poza **Olgą Boznańską**, zaledwie kilka malarek. Tymczasem działalnością artystyczną zajmowało się wówczas kilkaset wykształconych kobiet – malarek, graficzek, rzeźbiarek, twórczyń rzemiosła, designu i architektury. Ich spuścizna z różnych, czasem nieoczywistych powodów została zapomniana, a w powszechnej świadomości zapanowało nieprawdziwe przeświadczenie o jej banalności, a nawet nieistnieniu.

Przełom XIX i XX wieku to czas najbardziej dynamicznych przemian kobiecej obecności w sferze sztuki. Pokolenie kobiet żyjących pod zaborami, pozbawione było możliwości kształcenia akademickiego. Ich ambicje artystyczne uważano za niestosowne, niemożliwe do zaakceptowania i zrealizowania. Dopiero na początku wieku XX sztuka kobiet zaczęła funkcjonować jako zjawisko samoistne. Twórczość artystek stawała się coraz bardziej samodzielna i zyskiwała coraz większe uznanie.

Celem wystawy jest ukazanie znaczenia twórczości kobiet XIX i pierwszej połowy XX wieku w życiu artystycznym. Na Zamku Lubelskim zaprezentowanych zostanie kilkaset dzieł sztuki stworzonych przez 133 działające w kraju i za granicą artystki, m.in.: **Olgę Boznańską**, **Zofię Stryjeńską**, **Melę Muter**, **Alicję Halicką**, **Annę Bilińską**, **Magdalenę Gross**, **Annę Rajecką**, **Katarzynę Kobro**, **Anielę Pająkową**, **Ewę Łunkiewicz Rogoyską**, **Małgorzatę Ładę-Maciągową**, **Wandę Chełmońską**, **Esterę Karp**, **Dorę Biankę** i **Teresę Roszkowską**. Zgromadzone na wystawie dzieła pochodzą z kolekcji prywatnych oraz ze zbiorów muzealnych, z Polski, Francji i Luksemburga. Znaczna część prac nie była dotychczas eksponowana.